

Toni Serra

Els records més agradables —més emocionants fins i tot— de la meua època de crític i comentarista cinematogràfic, són sens dubte els que van units a la filmació d'*El verdugo* a Palma. Jo era un teòric del cine, un jovenet molt llegit en la matèria, que sentia passió per John Ford, King Vidor i John Huston, per posar els exemples que primer m'han vingut a la memòria, i que mirava molt de coa d'ull el cinema espan-

sols com a testimoni mut i espectant, al procés de filmació d'una pel·lícula. I el primer cop va ser de la mà de Berlanga..., tota una experiència que realment, ho promet, va resultar inol·lidable.

Berlanga va arribar a Palma divendres, 12 d'abril de 1963, i jo, que era un *jove batedor* que servia per a tot, vaig ser comissionat pel diari perquè l'anàs a rebre a l'aeroport de Son Sant Joan. El

somriure nostàlgic als ulls. Vaig passar uns dies excepcionals amb Berlanga i en vaig publicar alguna cosa al diari, a la meua secció «Màscara» sobre temes teatrals i cinematogràfics. Sobretot, em vaig despatxar a gust contra la censura —aleshores jo era un anti-franquista militant—, hi vaig fer la verinada, com es diu en vernacle de poble, cosa que contrastà una mica amb les respostes de Berlanga, que va pardalejar no poc quan li vaig plantejar una qüestió que hi anava com l'anell al dit: «La censura ha sido, para algunos directores, la justificación de su cine mediocre» i, com si no hagués quedat satisfet, va insistir: «Sí, sí, es cierto; la censura pudo haber sido —y sigue siendo aún— el arma que justificaba el pobre cine de ciertos directores», però no es va mullar i es va negar a citar-ne noms...

La gent d'*El verdugo* —equip tècnic, personal subaltern, director, actors— era una gent divertida, senzilla, promiscua i despreocupada. Era un plaer anar de gresca amb ells per Apuntadors, al Tirol, al Brusel·les (crec que en aquell temps encara Pep Ferrer hi feia autèntics malabarismes al piano) o a fer-hi copes fins que se'ns il·luminava l'Olimp dels déus amb peus de fang, que son els únics déus vertaders.

Hi ha també un aspecte anecdòtic i curiós en el rodatge d'*El verdugo*: la participació d'alguns actors mallorquins i d'unes quantes al·lotelles de comparsa, que probablement havien fet de «misses» en un d'aquests concursos de carn humana i relativament fresca. Així, Margalida Mora va fer de patrona de pensió i Xesc Forteza va interpretar l'únic bon paper de la seva vida, que ja mai més ha estat capaç de repetir: el de guàrdia civil.

Però, d'*El verdugo*, en continuarem parlant en el pròxim article. En seran protagonistes Emma Penella —la veu de cassallera més excepcional que he sentit mai— i aquest actor genial, de qui només en molt comptades ocasions se'n va treure profit (*¡Bienvenido, Mr. Marshall!* o *El cochecito*, per exemple), que era Pepe Isbert. ♦

Berlanga, amb Antoni Serra (sense barba) i, al fons podeu veure Nino Manfredi amb cara de bon al·lot.

yol: no suportava Sáenz de Heredia, ni Juan de Orduña, ni aquella embafadora Sarita Montiel d'*El último cuplé* o de *La violetera*, tan estucada com en Tutankamon mateix el dia que va morir. Per aquells anys, hi havia poques pel·lícules espanyoles que m'interessaven. Vivíem en els feliços seixanta, i a mi m'havien agradat *Los jueves milagro*, de Berlanga; *Calle Mayor*, de Bardem i no gaire cosa més, si exceptuam tal vegada *Apartado de Correos 2.001*, una de les poques «negres» dignes del mercat cel·tibèric. Però la bona era que, tan sabiüt com semblava, mai no havia assistit, ni tan

seu avió, un Caravelle procedent de Madrid, aterrà a les 12'25 del migdia. Només en veure'l, em va desconcertar: «Soy un hombre liberal, totalmente liberal», em va dir a la primera i, mentre m'estrenyia amb força la mà, m'obsequiava amb un somriure de complicitat. Jo no li havia demanat la filiació, i encara no sé per què va trobar necessari fer aquella declaració de principis. També venia amb Berlanga l'actor Nino Manfredi (feia de botxí jove a la pel·lícula, gendre i ajudant de Pepe Isbert), que semblava un al·lotó innocent, tot i que ja n'havia fet els quaranta, amb aquell cabell curt i un

Esposa: Ahir vaig passar al teu costat i ni tan sols em vares reconèixer.
Espòs: És que fa un temps que no dorm bé.
El fantasma de la llibertat de Luis Buñuel.